

A hazai szakképzés perspektívája, sajtóelemzés alapján

Sós Tamás

tanár, szak – és felnőttképzési szakértő
info.sostamas@gmail.com

Absztrakt

A szakképzés az utóbbi hat évben a permanens átalakulás időszakát éli. Jelentős tartalmi változások után – napjainkban - a szerkezeti keretek is megújulnak.

A szakmai folyóiratokban és a feldolgozásra került heti lapokban a mennyiségi és a minőségi kérdésekről folyik a polémia. Jellemzően a hiányszakmákról és a hiánykézségekről, kompetencia deficitekről. Kiemelt figyelmet kapnak a szakképzés és munkaerőpiac kapcsolatának változásai, a duális képzés erényei és hiányosságai.

A szakképzés átalakulásának megítélése szakmai berkekben, de a szélesebb közvélemény körében is, megoszlik. Sokszor nagyon távoli, egymást kioltó álláspontok vannak jelen a helyzet megítélésében.

The perspective of Hungarian professional training based on press analysis

Abstract

Vocational training has been in a permanent transformation in the past six years. After significant content changes, also the structural framework is renewed these days.

In the professional journals and in the weeklies worked up, the debate is going on about quantity and quality issues. Typically, it is about the shortage of professions and skills, about competency deficits. Special attention is paid to the changes in the connection between vocational training and the labor market, to the virtues and shortcomings of dual training.

In professional circles, but also in the public in the wider sense, opinions about the transformation of vocational training vary. Many times, distant standpoints smothering each other are present in the assessment of the situation.

Kulcsszavak: duális képzés, hátrányos helyzet, kompetencia, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, szakképzés

1.Bevezetés

A hazai szakképzéssel kapcsolatos szaklapokat elemeztem 2010 elejétől napjainkig. Ebben az időszakban a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet gondozásában három folyóirat jelent meg: Szakképzési Szemle, Szakoktatás, Felnőttképzés. 2012-ben átalakult az irányítás, Nemzeti Munkaügyi Hivatal jött létre, a lapstruktúra is megváltozott. A háromból kettő megszűnt, így a Szakképzési Szemle további működése mellett létrejött a Szak és Felnőttképzés – ezt a kettőt kívánom feldolgozni, a korábbi lapok mellett – valamint a Szakképzés Magyarországon, és az Életpálya tanácsadást. Az elemzésemet nehezítette, hogy a kiadványok megjelenése nem folyamatos, illetve több esetben visszamenőleges.

Áttekintettem a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) Üzleti 7 gazdasági lap ez időben megjelent számait. Országos kitekintésben két különböző orientáltságú hetilap, a Heti Világ gazdaság (HVG) és a Heti válasz online változatát is vizsgáltam, hogy az elmúlt 5 évben milyen hangsúlyok szerint foglalkoztak a szakképzéssel. Az online felületek tartalmának

feldolgozásnál, mérésénél a problémát az okozza, hogy nehezen összehasonlíthatóak, különböző metódus alapján készültek, viszont a tendenciák jól kirajzolódnak.

A periodikák egymást követő olvasása felvázolja, hogy 2010-től melyek a szakképzés aktuális kérdései, problémái, elméleti és módszertani megközelítése. Ez egy keresztmetszet, a szakma igényes írásai sorakoznak egymás után. A szakképzés multidiszciplináris jellegéből adódóan több tudományterület jelent meg. Elsősorban a neveléstudomány, pszichológia, történelemtudomány, közgazdasági és műszaki tudomány. Az írásokban az iskolarendszerű szakiskola, szakközépiskolai képzésen túl, viszonylag jelentős szerepet kapott a felnőttképzés, felsőoktatás kapcsolódó területei, valamint a szakképzés helyzete és jövője.

2. Cikkek elemzése

2.1. Szakképzési Szemle

A tárgyalt időszak tizenhat lapszámában 101 írás jelent meg. A Szakképzési Szemle Magyarországon az első olyan szakképzési folyóirat, amely kifejezetten szakmai kezdeményezésként, elméleti igénnyel, a kutatás és módszertan felé tudatosan nyitószándékkal jött létre (Benedek, 2009). A mai szakképzés helyzetére is utal, hogy a 31 éves igényes szakmai múltra visszatekintő Szakképzési Szemle impresszumában ugyan társalapítóként szerepel a Magyar Szakképzési Társaság, ugyanakkor az 1989-től civil szakmai kezdeményezésként működő grémium 2013 végén megszűnt, 24 évi működés után. Jelenleg a Magyar Pedagógiai Társaságon belül létrejött Szakképzési Kollégium viszi tovább ezt a tevékenységet.

A tárgyalási időszak kezdeti, 2010-ik évi vezető anyaga a Szakiskolai fejlesztési program, a szakképzés előző 7 évét átfogó sikeres programról értekezik. A záró gondolatok között megfogalmazta reményét, hogy az oly sokszor leírt és nem fontos kategóriába száműzött szakiskolai képzés képes a megújulásra (Gál, 2010). A későbbi intézkedéseket előrevetítették a következő megállapítások: a szakképzési rendszer széttagolt, indokolatlan párhuzamosságokkal telített, piacképtelen szakmák tömegét oktatják, fenntartása pedig igen költséges. A hiány és a pazarlás egy időben van jelen (Társy, 2010). 2010-et követően a 3 éves szakiskolai képzés ismét általánossá vált. A közismereti órák tartalma átalakult, a számuk csökkent, a gyakorlati képzés nagyobb hangsúlyt kapott, az 1214/2010 (X.12.) Kormányhatározat alapján. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara keretmegállapodást kötött a Magyar Köztársaság Kormányával, majd ezt követően a Nemzetgazdasági Minisztériummal az újabb szakképzési feladatok átadására. A megállapodás alapján 125 szakképesítés, szakmai tartalmi szabályozása került a Kamarához (Bihall, 2011). Ez időben egyre több írás jelent meg a szaklapban a duális képzésről, elsősorban német, de emellett más országokban zajló folyamatok megismertetésével. A német szakképzési rendszer erőssége, hogy a társadalomban gyökerezik. A munkaadók és a szociális partnerek is bekapcsolódnak, a szakképzés jól finanszírozott. Elismert szövetségi szakképzési kutatóintézettel rendelkeznek. (BIBB) A német szakképzési rendszer kihívása: kevesen csatlakoznak a hagyományos rendszerhez, a fiatalok korán választanak szakmát. Gyengék a PISA-teszt eredményei. Németországban több út vezet a középfokú képzésből a elsőfokú képzésbe. Idáig nagyon kevesen éltek ezzel a lehetőséggel. Demográfiai okok miatt csökken a tanulólétszám, a keleti tartományokban már iskola összevonásokra is sor került (Benke, 2011).

A szakmai közvéleményt, diákokat, szülőket élénken foglalkoztatja a tankötelezettségi korhatár változása. Meg kell jegyezni, hogy számos európai országban 16 év, vagy ettől alacsonyabb a kötelező iskolába járás korhatára. Több szakember szerint a korábbi tankötelezettség felemelése is a szükségesnél több feszültséget okozott a rendszerben és kevesebb eredménnyel járt. Tanulság, egy ilyen súlyú intézkedés esetén, ha az egyéni és a csoportérdekek sokféleségének figyelmen kívül hagyásával történik, csupán jogi

szabályozással próbál eredményt elérni, akkor az kudarcra van ítélve. A tankötelezettségi korhatár 16 évre csökkentése azt is üzenheti a tanulók egy részének, hogy mégsem kell tanulni (Mártonfi, 2011).

Számos írás született a tárgyalt időszakban arról, hogy a hagyományos oktatás, tanulás szinterei gyökeresen megváltoztak. Atipikus tanulási formák jelentek meg. Technológiailag erősen informatizált, IKT (Információs és Kommunikációs Technika) által támogatott oktatási közeg szerepe előtérbe került. Az ember, a gép és a hálózat viszonya felértékelődött. A középfokú oktatás bázisán az egyik szignifikánsan érzékelt attitűd, hogy a formális, a rendelkező környezet (Moodle) által biztosított szolgáltatás nagy részét nem használják tanulásra, ellenőrzésre, pedig rendelkezésre áll chat, blog. Informálisan a közösségi médiában, pl.: Facebookot pedig óras gyakorisággal kezelik, fontos, hogy ezek a rendszerek is szerepet kapjanak a jövőt érintő oktatásfejlesztési útvonalak kijelölésénél (Molnár, 2011).

2012-ben egyetlen szám jelent meg, ebből a szakközépiskolások tanulási stílusának vizsgálatával foglalkozó írást emelem ki. Kiindulópont a PISA-vizsgálatok és az országos kompetenciamérések eredményei alapján, hogy a magyar közoktatás teljesítménye elmarad a lehetőségekhez képest. Az okot az oktatási rendszer, ezen belül a szakképzési alrendszer alkalmazkodó képességének gyengeségében találjuk. Modellek alapján vizsgálja a szerző a tanulási stílusokat. Megállapították, hogy a tanulási stílus egyéni és a többség számára a tanulmányok előrehaladtával kiegyenlítődik és egyfajta stabilitás a jellemző. A tanulási stratégiákat tekintve a fiúk az általánosítást, a fogalomalkotást, a lányok pedig inkább a tapasztalatszerzést részesítik előnyben (Tóth, 2012).

2013-ban három száma jelent meg a Szakképzési Szemlének. A következőkben a szakképző iskolák és a vállalati gyakorlati képzés kapcsolatára kívánom irányítani a figyelmet, egy a lapban megjelent kutatási eredmény alapján. A publikáció a szakképzést ért kritikákat árnyalja, munkaerő-piaci, társadalmi hiányok komplexitására, többek között a fizikai munka alacsony társadalmi presztízsére vezeti vissza az okokat. Sokat vár a szerzőpáros a szakmai ismeretek oktatásának előtérbe helyezésétől, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara erősödő szerepétől. Figyelemreméltó megállapítás, hogy a nagyobb, többségében külföldi anyavállalattal rendelkező cégek jól kezelik a tanuló kérdést (Dobszai, Vámos, 2013).

A 2014.évi számokból több írás is felkeltette az érdeklődésemet. Az első egy tanulmány, amely Hajdú-Bihar Megye szakképzés-fejlesztési koncepciója 2013-2020 című munkára épült. Fontosnak tartom az összegzést, a megoldásra váró feladatok és a javaslatok szempontjából. Többek között a kompetencia mérés eredményeire épült, amelyek riasztóak, nehézkes a pedagógusok felkészítése a szakképzés specifikumaira, a képzés kapacitásainak a demográfiai viszonyokra történő szabása. A roma tanulók, kontraszelektált jelentkezők körében felzárkóztató pedagógiai módszerek alkalmazása és hiánya (Erdei, Tarsoly, Teperics, 2014).

A másik hangsúlyos publikáció ebből az időszakból a felsőfokú szakképzéstől a felsőoktatási szakképzésig történő eljutást, az átjárhatóságot, képesítési szinteket, iskolafokozatok, oktatási rendszerek közötti témakört dolgozza fel. A másfél évtizedes múltú felsőfokú szakképzés meghonosodott, de nem elismert és meggyökeresedett oktatási forma a hazai oktatási rendszerben. Ami a valóságban történik a képzés során, az nem felel meg a munkaerőpiac elvárásainak, igényeinek. Hiányoznak azok a vizsgálatok, amelyek a gazdaság szerkezetéből, a cégek tevékenységi profiljából és méretéből eredő tényezőket tárhatnák fel (Lükő, 2014).

A tudományos élet fejezetben az ELTE PPK Andragógia és Művelődéstudomány tanszékén folyó kutatások kerülnek bemutatásra. Rámutatnak kurrens problématerületekre, kérdéskörökre, eredményekre. A témakörhöz kapcsolódik Farkas Erika doktorandusz kutatása, aki a Dél-alföldi Régió munkaerő-piaci egyensúlyi helyzetét vizsgálja az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés vonatkozásában. Összeveti a régióban a vállalkozások

munkaerővel szemben támasztott igényeit, a felnőttképzést folytató intézmények képzési kínálatával (Kereszty, 2014).

2.2. Szakoktatás

2011-ig működött – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet fenntartásában – a havonta megjelenő folyóirat, a 67.évfolyam után szűnt meg. 2010-2011-ben összesen 223 cikk született a húsz lapszámban. Két írást kívánok kiemelni, az egyik a Kamara növekvő szerepéről szól a duális szakképzés kapcsán. A cikk hangsúlyai a munka alapú társadalom és a magyar szakképzés. A kormány és a Kamara szakképzési keretmegállapodása alapján a szakmai fejlesztő munka eredményei és annak átültetése a gyakorlatba a legfontosabb feladat (Parragh, 2011).

A tematikus szám másik mértékadó írása abban az évben a kormány által elfogadott szakképzési koncepció főbb tartalmi elemeit mutatta be. A képzési szerkezet igazítása a gazdaság igényeihez, a TISZK-rendszer átalakításáról a szakképzésben dolgozók foglalkoztatási, finanszírozási és jövedelmi viszonyainak rendezéséről szólt. A szakiskolai képzés megújítása során a képzési idő általában lerövidül 3 évre (Odrobina, 2011).

2.3. Felnőttképzés

2003-2011 között általában 4 szám jelent meg, 8 év után szűnt meg. Az andragógia tudományának különböző kérdéseivel foglalkozott, hazai és nemzetközi kitekintésben a felnőttképzéssel.

2.4. Szak – és felnőttképzés

2012-ben indult ez a folyóirat, az első évben 3, a másodikban 9, a harmadikban 5 összevont szám. 2015-ben pedig egy tanévnyitó különszám jelent meg, összesen 303 írással. 2012-ben a kulcskompetenciákkal foglalkozó cikk alapvetése, hogy amikor az egyes társadalmak és gazdaságok fejlettebb szintre lépnek, akkor a különböző társadalmi rétegek tekintetében kisebb-nagyobb mértékű kompetencia hiányok lépnek fel, mivel az új és magasabb szint által megkövetelt technikák, technológiák használatát, az új ismereteket az embereknek el kell sajátítani. A legnagyobb gondot általában a mindenkori alapkompentenciák hiánya okozza. Magyarországon a lakosság a rendszerváltáskor a teljes foglalkoztatás helyett végzettsége elértéktelenedésével, munkanélküliséggel, inflációval, létbizonytalansággal került szembe. Mindeközben igazából nem volt védőháló körülöttük. Az alkalmazkodás feltétele az élethosszig tartó tanulás. A PISA-vizsgálatok megmutatták, hogy az OECD országok közül a családi, a szociális, gazdasági és a kulturális háttér Magyarországon határozza meg legerősebben a tanulók teljesítményét. (Ötvös, 2012)

Hogyan lehet esélyt teremteni szakképzéssel? 2012-ben egyéves futamidővel „Promotion of SocialInclusionthrough VET” (PSIVET) EU-s projekt indult hazánkban a jó példák népszerűsítésére. Indokoltságát adja, hogy a hazai és az európai szakképzésben aggasztóan növekvő számban vannak jelen a különböző szempontból hátrányos helyzetű fiatalok. Mik lehetnek az eszközök?Például a befogadó iskola fejlesztési programjai. A kérdés az, hogy azok mennyire szolgálták a hazai szakképzés méltányosabbá tételét? Az elmúlt 10 év integrációs, reintegrációs törekvéseit mennyiben segítette: az Arany János, a Dobbantó Program, az Integrációs Pedagógiai Rendszer, a Salva Vita Alapítvány munkahelyi gyakorlati programjai, valamint a szakiskola fejlesztési, tanoda típusú programok, tranzitfoglalkoztatási programok, vagy akár az Útravaló ösztöndíj program. (Hermánci, 2013)

A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC törvényben új képzési program jelent meg a köznevelési HÍD program. A HÍD 1-2 programok segítséget nyújtanak a tanulónak a

középfokú nevelés-oktatásba, szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz, vagy a munkába álláshoz, valamint az önálló életkezdéshez szükséges ismeretek megszerzéséhez, kompetenciák fejlesztéséhez, a pályaválasztási döntés megalapozásához. Ennek előzménye az 1990 után „nem fogyatékosok speciális szakiskolái” Észak és Kelet-Magyarország Régióiban jelentős szerepet játszottak a roma fiatalok képzésében. (Farkas, 2013)

2.5. Üzleti 7

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara gazdasági lapja általában pozitív példákat emel ki. A tárgyalt időszakban 19 szám jelent meg. A cikkek címeiből állítottam össze egy „csokrot”:

- Jó szakma felér egy diplomával
- Versenyelőny a jó szakképzés
- Keresettek a jól képzett szakmunkások
- World Skills rangsorban a 20. Magyarország
- 2018-ban Budapest rendezi az Euro Skills-t
- Duális képzés mindenkinek előnyös
- Munkalapú szakmatanulási modell
- Rangot adunk a szakmáknak
- Szakmát tanulni érdemes
- Már a szakképzési rendszer finomhangolása következik
- Sokkal több kiváló szakmunkásra van szükségünk
- Tovább erősödik a duális szakképzés hazánkban

2.6. Heti Válasz, Heti Világgazdaság (HVG)

Az országos helyzetet minősítő néhány megállapítást hangsúlyozok, először a Heti Válaszból. 2010-ben jelent meg a kormány részéről, hogy a szociális típusú integráció szükséges az oktatásban. Amíg az általános iskolákból funkcionális analfabéták kerülnek ki, nem kis számban a szakképzés sem tud előre lépni. 2012-ben Zsuppán András „Facebook és Horatius” címmel közölt egy írást. Az oktatási rendszer átalakításának sarokkövei az új kerettantervek. A polgári műveltség eszmény csak a gimnáziumokban érvényesül, az szakiskolákba járóktól a jövőben annyi tudást sem várnak el, mint egy friss bevándorlótól. Az elhibázott szakképzési reform a társadalom kettészakadásához vezetett. A szakképzési törvény kimondta, hogy a közismereti tárgyak aránya 3 év alatt átlagosan az órakeret 33%-a lehet. 2012-ben Parragh: Az átalakítások iránya helyes, csak a tempó lassú címmel jelent meg a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) elnökének egy anyaga.

A HVG-ben jelent meg 2015-ben a nemzetgazdasági miniszter véleménye arról, hogy az ország versenyképessége növelésének gátat szab a modern termelésbe bevonható szakképzett munkavállalók hiánya. A 400 ezer magyarországi álláskereső fele szakképzetlen. L. Ritók Nóra – az Igazgyöngy Alapítvány vezetője – Milyen lesz a jövő? címmel írt a leszakadó településekről, a szegénység konzerválásáról, a minőségi képzésből kiszoruló roma gyerekekről és az egyházak szerepéről ebben a folyamatban. Véleménye szerint a szakképzés romokban van, nem tudni mikor ad valós, munkaerő-piaci szempontból megfelelő tudást, az átszervezések szétzilálták azt is, ami volt, és ami van, az is ezer sebből vérzik. Radó Péter oktatáskutató 2015-ben az egyik publicisztikájában kiemeli, hogy a szakiskola jó ideje ülepítő edényként működik. Mindig is elképesztő volt a szelekció a magyar oktatási rendszerben, s már a '80-as években a szociológiai kutatásokból az derült ki, hogy a családi háttérük szerint kerülnek a tanulók egyik vagy másik iskolatípusba. 2015-ben a szaktárca részéről egy nyilatkozat jelent meg arról, hogy az országban 44 szakképzési centrum jött létre szakmai és gazdálkodási önállóságot kaptak. A szervezeti egységként működő iskoláik pedig részleges gazdálkodási önállósággal rendelkeznek.

2.7. Gimnázium, szakközépiskola, szakiskola a sorrend a médiában történő megjelenésben

Kitüntetett figyelem a gimnáziumi képzést kíséri, legtöbb írás ezzel a területtel foglalkozik, ezt követi a szakközépiskola, végül a szakiskolai képzés, mindkét sajtóorgánium esetében. A Heti válasznál – a feldolgozott időszakban – középfokú iskolatípusokról szóló cikkeknel 1890 foglalkozott a gimnáziumi képzéssel, szakközépiskolaival 209, a szakiskolákkal 108. A HVG-nél a gimnáziumi képzést 1990 írás említette, a szakközépiskolait 712, a szakiskolait 513.

2.8. Duális képzés

A duális képzés a célkitűzésekben kiemelt kérdésként szerepel. A gyakorlatorientáltság a közvetlen tapasztalatok megszerzése szempontjából nagy jelentőségű. A Heti válasznál a szakképzés kifejezésnél 141 találat, míg a duális szakképzésre csupán 9 találat jutott. A HVG-nél a szakképzésre 1164, míg a duális szakképzésre 118 jelölés történt, a lapok online keresői alapján.

2.9. Hátrányos helyzet

A szakképzés kapcsán mindkét országos médiumnál a hátrányos helyzet feldolgozása nagyobb arányt képvisel, mint a tehetséges fiatalok körülményeinek taglalása. A Heti válasznál a hátrányos helyzettel a szakképzésen belül 25 írás foglalkozik, míg a tehetségekkel 15 cikk. Ez az arány a HVG-nél 143, illetve 41.

3. Összegzés

A szakképzési lapstruktúra az elmúlt hat évben többet változott, mint korábbi negyedszázadban. A „kiforratlanságra” utal, hogy nem periodikus a megjelenésül az új kiadványoknak. A középfokú oktatási rendszer működésének bemutatásával – a tárgyalt mindkét hetilapnál – a szakiskolai képzés megjelenési aránya a harmadik helyre szorult, a gimnáziumi és a szakközépiskolai képzés mögé. Ez az arány lakossági véleményt is tükröz. A szakképzéssel kapcsolatos szabályozó változásokról megoszlik a szakmai, de a szélesebb közvélemény értékelése is. Az intézkedések egyértelmű hatása hosszabb távon mérhető. A 2010-es évet követően a duális képzés a munkaerő-piaci igények, mint „hívószavak” módszerek és egyben elérendő célkitűzések fogalmazódtak meg a szakképzés átalakításánál. (Sós, 2015)

A duális képzés megvalósítását nehezíti, hogy a gazdálkodók néhány százaléka vesz részt a szakképzésben. Az elmúlt évi ösztönzők hozhatnak ezen a területen változást. 2015-ben folytatódott az átalakulás a „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” című koncepció alapján.

A PISA-vizsgálatok és az országos kompetenciamérések eredményei azt mutatják, hogy az OECD-országok közül nálunk határozza meg leginkább a tanulók teljesítményét a családi háttér és a szociokulturális és gazdasági környezet. A középfokú képzésen belül leginkább a szakképzést érinti ez a kérdés. Ezért is van jelentősége a különböző felzárkóztató módszereknek, ezek közül az egyik legjelentősebb a HÍD-program.

Irodalomjegyzék

Benedek András (2009) Negyedszázados a Szakképzési Szemle. Szakképzési Szemle 2009. III.szám 245-247.p.

Benke Magdolna (2011) Gondolatok a tanoncképzésről és a duális szakképzésről (munkaközi anyag) Szakképzési Szemle, 2011. II.szám 79-84.p.

- Bihall Tamás (2011) A modern három éves szakképzés bevezetése Magyarországon. Szakképzési Szemle, 2011.I.szám 5-25.p.
- Dobszai Barbara – Vámos Tamás (2013), A középfokú szakképző iskolák és a vállalati szféra együttműködési jellemzői a szakmai, gyakorlati képzés tükrében. Szakképzési Szemle, 2013.III.szám 24-42.p.
- Erdei Gábor-Tarsoly Andor – Teperics Károly (2014) Demográfiai térbeli és szerkezeti szempontok szerepe a szakképzés fejlesztésében egy fejlesztési koncepció alapján. Szakképzési Szemle, 2014. I.szám 31-56.p.
- Gál Ferenc (2010) A Szakiskolai Fejlesztési Program fejlesztései. Szakképzési Szemle, 2010.I.szám 5-18.p.
- Farkas Péter (2013) HÍD program a szakképzésben. Szak –és Felnőttképzés, 2013.III.szám 7-13.p.
- Hermándy-Benrencs Judit (2013) PSIVET esélyteremtés szakképzéssel. Szak – és Felnőttképzés, 2013.I.szám 32-33.p.
- Lükő István (2014) Az átalakuló felsőfokú szakképzés. Az akkreditált iskolarendszerű, felsőfokú szakképzéstől a felsőoktatási szakképzésig. Szakképzési Szemle, 2014. III.szám 76-82.p
- Mártonfi György (2011) A megemelt tankötelezettség fogadtatása és hatása a szakképzésre. Szakképzési Szemle, 2011. III.szám 147-160.p.
- Molnár György (2011) Új módszerek a pedagógiai gyakorlatban – az IKT alapú megoldások tükrében. Szakképzési Szemle, 2011. III. szám 170-177.p.
- Odrobina László (2011) A kormány által elfogadott szakképzési koncepciófőbb tartalmi elemei. Szakoktatás, 2011.VII.szám, 7-11.p.
- Ötvös Mónika (2012) Átmeneti korszak kulcskompetenciái Magyarországon. Szak –és Felnőttképzés, 2012.I.szám 2-9.p.
- Parragh László (2011) Versenyképes gazdaság – versenyképes szakképzés. Az MKIK törekvései a duális szakképzés kialakításában. Szakoktatás, 2011. VII.szám 2-6.p.
- Sós Tamás (2015) Az átalakuló szakképzés és a munkaerőpiac kereslet-kínálati folyamatai Észak-Magyarországon. OPUS ET EDUCATIO: Munka és nevelés (2015) (3) 88-95. p.
- Társy József (2010) A szakképzés jövője – a jövő szakképzése. Szakképzési Szemle, 2010 I.szám 87-104.p.
- Tóth Péter (2012) Szakközépiskolások tanulási stílusának vizsgálata. Szakképzési Szemle, 2012. I. szám, 5-25.p.

Heti Válasz 2010-2015 közötti lapok szakképzéssel foglalkozó cikkei

Heti Világgazdaság 2010-2015 közötti lapok szakképzéssel foglalkozó cikkei